

Tehyn näkemyksiä työperäisestä maahanmuutosta

Suomi tarvitsee osaavaa, kansainvälistä työvoimaa hyvinvointivaltion rahoituksen ja palveluiden turvaamiseksi. Työperusteinen maahanmuutto täydentää Suomen työmarkkinoita, mutta se ei ratkaise kaikkia työmarkkinoiden rakenneongelmia. Työperäinen maahanmuutto voi kuitenkin osaltaan lievittää työvoiman vähenemisen vaikutuksia sosiaali- ja terveyspalveluissa ja siksi työperäisen maahanmuuton prosesseja on parannettava ja nopeutettava. Myös Suomessa jo asuvien maahanmuuttajien mahdollisuuksia kouluttautua ja työllistyä sosiaali- ja terveysalalle on tuettava.

Sote-alan ammattilaisten maahanmuuttoon liittyy tiettyjä erityispiirteitä. Sekä Suomessa että ulkomailla valmistuneiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden on haettava Valviralta oikeutta harjoittaa ammattia Suomessa tai oikeutta käyttää nimikesuojattua ammattinimikettä. Ammatinharjoittamisen luvan edellytys on riittävä suomen kielen taito, jota Valviralla on oikeus arvioida ammatinharjoittamislupien myöntämisen yhteydessä. EU/ETA-maiden ulkopuolelta tulevien on lisäksi poikkeuksetta lisäopiskeluin täydennettävä omaa tutkintoaan vastaamaan Suomen tutkintoja. Tutkintojen tunnustamisen vaikeus näkyy ammatinharjoittamislupien määrissä: vuosina 2012-2017 Valvira myönsi 497 ammatinharjoittamislupaa EU/ETA-maista tulleille, 17 EU/ETA-maiden ulkopuolelta tulleille ja 97 Pohjoismaista tulleille sairaanhoitajille.

Tutkintojen tunnustamisen selkeä polku luotava

Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten työperäistä maahanmuuttoa ja tutkintojen tunnustamista on edistetty monissa eri hankkeissa (mm. Urareitti-hanke, TEM:in HYVÄ-hoitajarekry-hanke, Turun AMK:n Satu-hanke ja parhaillaan käynnissä oleva SOTESILTA-hanke). Sote-henkilöstön työperäisen maahanmuuton edistäminen ei voi perustua hankkeisiin vaan on saatava pysyvä ratkaisu lääkäreiden pätevytymismallin mukaan.

EU/ETA-maista tulevien ja EU/ETA-maiden ulkopuolelta tulevien tutkintojen tunnustaminen tapahtuu eri tavalla. EU/ETA-maiden tutkintojen tunnustamista arvioidaan ammattipätevyysdirektiivin avulla ja se on monilla ammattiryhmillä, kuten sairaanhoitajilla pitkälti automaattista. EU/ETA-maiden ulkopuolelta tulevien ammattipätevyuden arviointiprosessi on erilainen; prosessin eri vaiheet kestävät liian kauan, prosessi on kallis eikä ole olemassa yhtä polkua pätevytymiseen. Ulkomaisia tutkintoja joudutaan täydentämään mm. lääkehoidon, sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön ja palvelujärjestelmän tuntemisen sekä kliinisen hoitotyön osalta.

Kieliopetukseen panostettava

Työntekijällä on oltava ammattitoiminnassa tarvittava riittävä kielitaito (Laki terveyden-huollon ammattihenkilöistä 559/1994). Maahanmuuttajan työllistymisen esteenä sote-alalle onkin useimmiten puutteellinen kielitaito. Maahanmuuttajien kielenopetukseen on panostettava, jotta sekä opiskeluaikainen harjoittelu että työelämään siirtyminen mahdollistuvat. Kielitaitovaatimusta on myös nostettava, sillä käytäntö on osoittanut, että nykyiset kielitaitovaatimukset eivät ole riittäviä sote-alan työelämän tarpeisiin, missä tarvitaan sekä hyvää yleiskielitaitoa että ammatillista kielitaitoa. Riittävä kielitaito on kotoutumisen ja hyvän potilasturvallisuuden edellytys.

Saatavuusharkinnasta voidaan luopua, jos lisätään valvontaa

Saatavuusharkinnalla tarkoitetaan työvoimapoliittista harkintaa, jossa selvitetään ennen oleskeluluvan myöntämistä EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelta tulevalle työntekijälle, onko Suomessa jo saatavilla sopivaa työvoimaa ko. tehtävään. Saatavuusharkintaa sovelletaan vuosittain noin 3000 ihmiseen ja noin 85% hakemuksista hyväksytään. Työvoimapolun vuoksi esimerkiksi Uudenmaan, Pohjanmaan, Keski-Suomen, Lapin ja Etelä-Savon alueelta on terveydenhoitohenkilöstön osalta poistettu saatavuusharkinta. Tehyn arvion mukaan työvoiman saatavuusharkinnasta voidaan luopua, jos työehtojen ennako- ja jälkivalvontaa tehostetaan ja niihin osoitetaan lisäresursseja. Saatavuusharkinnan poistaminen ei saa luoda kaksia työmarkkinoita.

Työehtojen valvonnan resursseja lisättävä

Työehtojen ennako- ja jälkivalvonnan resursseja on lisättävä. Ennakovalvonnassa tulisi vaatia tarkempia tietoja työsuhteen ehdoista työluvahakemusta tehtäessä. Jälkivalvontaa tulisi tehdä yllätystarkastuksin.

Ulkomaisen työvoiman epäasiallinen kohtelun rikosnimikkeenä on yleensä ”kiskonnantapainen työsyryntä”. Työntekijöiden hyväksikäytöstä on annettava kovempia rangaistuksia.

Eettisen rekrytoinnin pelisääntöjä noudatettava

Työperäisessä maahanmuutossa on noudatettava eettisiä pelisääntöjä, joita mm. Maailman terveysjärjestö WHO, eurooppalaiset sote-alan työmarkkinajärjestöt (EPSU & HOSPEEM) ja Henkilöstöpalveluyritysten Liitto HPL ovat solmineet. Ulkomailta rekrytointi ei ole hyväksyttävää tavoitteena säästöt tai työehtojen polkeminen ja näin ollen kaksien työmarkkinoiden luominen. Suomen ei tule siirtää omaa työvoimapulaansa kehitysmaiden kannettavaksi eikä aktiivisesti rekrytoida maista, joilla itsellään on pula terveydenhoitohenkilöstöstä. Eettistä rekrytointi on silloin, kun terveydenhuoltoalan ammattilaisia rekrytoidaan tai heidän etenemistään tuetaan niihin tehtäviin, joihin heillä on koulutus. Sairaanhoidajien rekrytointi hoiva-avustajiksi vie hoitajat ammatilliseen umpikujaan, josta eteneminen sairaanhoidajaksi on vaikeaa, ellei mahdotonta.

Maahanmuuttajia tulee kohdella tasaveroisina yhteiskunnan jäseninä. Suomen kiristynyt politiikka perheenyhdistämisen osalta on tehnyt mahdottomaksi matalapalkka-aloilla työskentelevien maahanmuuttajien perheenyhdistämisen. Tällainen politiikka ei edistä maahanmuuttajien kotoutumista eikä sitoutumista työpaikkaan.

Työperusteisen maahanmuuton ohjelma

Työmarkkinakeskusjärjestöt ovat esittäneet seuraavaan hallitusohjelmaan laajan työperusteisen maahanmuuton ohjelmaa. Tehy tukee tätä aloitetta ja esittää, että tässä ohjelmassa otetaan erikseen huomioon sosiaali- ja terveysalan maahanmuutto, erityisesti tutkintojen tunnustamiseen liittyvät haasteet ja pätevytyymiseen liittyvän opintoväylän rakentaminen sote-alan työperäisen maahanmuuton edistämiseksi.

Millariikka Rytkönen
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Lisätietoja: Kansainvälisten asioiden päällikkö Sari Koivuniemi, puh. 09 5422 7155, sari.koivuniemi@tehy.fi